

Kategoria pokolenia w badaniach lingwistycznych

1

Słowniki ukazujące zasób leksykalny polszczyzny w okresie jej najnowszych dziejów, tj. od 1939/1945 r. uwzględniają następujące znaczenia leksemu *pokolenie*:

- I. ‘potomstwo tych samych rodziców’, *biol.* przemiana pokoleń;
 - II. ‘ród, plemię, dynastia, linia’: pokolenie Dinka, plemię afrykańskie, Lecha pokolenie, pokolenie jagiellońskie;
 - III. ‘ogół ludzi urodzonych i żyjących w tej samej epoce’: nowe pokolenie artystów, „objąłem w ramiona wszystkie przeszłe i przyszłe pokolenia” (A. Mickiewicz, *Dziady*) (SJP Dor: t. IV, 835-836)
-
1. ‘grupa ludzi (także zwierząt lub roślin) będących mniej więcej w tym samym wieku; generacja’: pokolenie dwudziestolatków, *biol.* przemiana pokoleń, *fraz.* starsze pokolenie;
 2. ‘ogół ludzi ukształtowanych przez podobne lub te same przeżycia, doświadczenia itp.’: pokolenie wojenne, pokolenie JP II, *lit.* pokolenie Kolumbów, *fraz.* inteligent, lekarz, prawnik w pierwszym, drugim ... pokoleniu;
 3. ‘okres równy długości życia ludzi urodzonych w podobnym czasie’: dwa pokolenia wstecz;
 4. ‘członkowie jakiejś rodziny, będący w podobnym wieku i zajmujący w niej taką samą pozycję’: cztery pokolenia naszej rodziny – pradziadkowie, dziadkowie, rodzice i my – dzieci.
(USJP: 214)

Na podstawie powyższych notacji słownikowych łatwo możemy zauważyć, że w ciągu półwiecza zaznaczyła się tendencja do specjalizacji znaczeń tego leksemu, chociaż – jak w całych dziejach tego leksemu – na plan pierwszy wysuwa się tu generacyjno-społeczny składnik znaczeniowy, mający zresztą uwarunkowania etymologiczne:

„Pśl. **pokolěnyje* ‘ogół potomstwa rodu, plemienia’, od wyrażenia przyimkowego **po kolěnu* od pśl. **kolěno*, które oprócz znaczenia anatomicznego ‘kolano’ miało też znaczenie ‘pokolenie, ród, plemię’ (por. cz. *koleno* ‘pokolenie, generacja’, r. *koléno* ‘pokolenie, plemię, ród’, ch./s. *koljeno* ‘ts.’; zob. *kolano*), co do tych znaczeń por. też łac. *genū* (*genus*) ‘kolano’ i *genus* ‘ród, rodzaj, grupa, pochodzenie; potomek, potomstwo; szcep, plemię, lud, naród’.” (Boryś 2005: 457)

Wyodrębnienie się dwóch podstawowych aspektów znaczenia leksemu *pokolenie* widać już w odniesieniu do języka staropolskiego, w którym zaznaczone są jego dwie parafrazy znaczeniowe: 1. ‘potomstwo pochodzące od jednego przodka’, 2. ‘ogół ludzi urodzonych i żyjących w tej samej epoce’ (Urbańczyk 1972: 320). W tym wypadku mamy zatem do czynienia z wydzielonym zakresem biologicznym (generacyjno-społecznym) i chronologicznym (generacyjno-kulturowym). Łatwo można zauważyć, że generacyjno-kulturowy zakres znaczeniowy jest wtórny wobec zakresu generacyjno-społecznego.

Nauki społeczne wyróżniają dwa rozumienia pojęcia <pokolenie> - biologiczne (w naszym ujęciu = generacyjno-społeczne) i społeczno-kulturowe (w naszym ujęciu = generacyjno-kulturowe). W pierwszym rozumieniu, oprócz określenia *pokolenia biologiczne*, bywa stosowana nazwa *pokolenia rodzinne*, w drugim – oprócz określenia *pokolenia społeczno-kulturowe*, bywają używane nazwy *pokolenia społeczne*, *polityczne*, *ekonomiczne*, *kulturowe* (Kamińska 2007: 113).

Z ujęciem generacyjno-społecznym (biologicznym, rodzinnym) łączy się ustalenie chronologicznej ciągłości czyli długości trwania pokolenia. Poczynając od Herodota (485-425 p.n.e.), który podawał, że trzy pokolenia wynoszą 100 lat, i Mateusza Ewangelisty (I w.n.e), który za pomocą liczby pokoleń określał czas od Abrahama do Chrystusa, przyjmowano, że okres trwania pokolenia to 30-33 lata (stąd i „wiek Chrystusowy”), jednakże różne epoki, a w szczególności dyscypliny naukowe w sposób zróżnicowany modyfikują tę chronologizację.

Ujęcie generacyjno-kulturowe wymaga określenia wspólnych przeżyć generacyjnych na tyle silnych, że wyzwalających poczucie wspólnoty i wyodrębniających tych, którzy ich doświadczyli, od poprzedników i następców (*Kolumbowie rocznik 20.*, *pokolenie marca 68*, *pokolenie JP II*). Bywa jednak i tak, że różnica pokoleniowa sprowadza się tylko (czy też aż) do odczucia konfliktu generacyjnego - por. model konfliktu pokoleniowego między „starymi” a „młodymi” w literaturze i sztuce bądź między „starą” a „młodą/nową” emigracją w zbiorowościach polonijnych, czy też między „starą” a „nową” inteligencją w 2. połowie XX w. (Wyka 1977; Sękowska 1995; Kurkowska 1981)

Współcześnie daje się zauważyć zanikanie nawet tak rozumianej więzi pokoleniowej – „Współczesnym pokoleniom nie potrzeba wstrząsu w postaci traumy oraz własnej ideologii. Ich program kształtuje nieustannie zmieniający się model społeczeństwa konsumpcyjnego i zagrożenie wyjściem poza poprawność społeczną.” (Kamińska 2007: 7)

2

W badaniach lingwistycznych kategoria pokolenia pojawiła się wraz z paradygmatem młodogramatycznym, który język traktował jako indywidualny twór bio-psycho-fizyczny, podlegający przemianom w czasie, ewoluujący jak żywy organizm i dostępny badaniu jedynie w swych stadiach historycznych. Rozwijające się na przełomie XIX i XX w. oraz w 20-leciu międzywojennym badania z zakresu dialektologii „(...) związane były ściśle ze stanem historycznym, zmierzały do ukazania ewolucji językowych cech pierwotnych, a ostatecznym wynikiem prac miało być wykreślenie izoglos, pokazujących granice poszczególnych cech oraz dialektów w nawiązaniu do prehistorycznych nawet podziałów plemiennych. Starano się

w badaniach dotrzeć do ludzi najstarszych, reprezentujących czysty, autentyczny stan gwary, odrzucano formy będące wynikiem bezpośredniego nacisku języka ogólnego” (Bajerowa 2002: 11). Zastosowano zatem w tego typu badaniach kategorię pokolenia w ujęciu generacyjno-społecznym (biologicznym, rodzinnym).

Przy takim założeniu metodologicznym w sposób naturalny informatorzy/respondenci układali się w trzy grupy pokoleniowe: 1) pokolenie młode (najmłodsze) - do 30 roku życia, 2) pokolenie średnie – 30-60 lat, 3) pokolenie najstarsze (starsze) – po 60 roku życia. Tej metodologii hołdowała przede wszystkim krakowska szkoła dialektologii z jej twórcą Kazimierzem Nitschem oraz kontynuatorzy tej szkoły, którzy stanowią jedną z orientacji współczesnej dialektologii polskiej. Potwierdzenie tych zasad znajdujemy w publikacjach dialektologicznych. Przykładowo w zbiorze *Północno-polskie teksty gwarowe od Kaszub po Mazury* pod redakcją K. Nitscha (1955) tylko troje informatorów (na bez mała 30) reprezentuje pokolenie średnie, podczas gdy pozostali należą do pokolenia najstarszego.

Kategoria pokolenia na stałe zadomowiła się w badaniach dialektologicznych niezależnie od orientacji metodologicznej. Twórca warszawskiej szkoły dialektologicznej, Witold Doroszewski uważał, „(...) że celem pracy dialektologa jest uchwycenie prawdziwego, żywego stanu rzeczy, nieraz stanu wykazującego wymieszanie form starych i nowych (...) pokazanie rzeczywistej aktualności, przy tym ujętej ściśle statystycznie.” (Bajerowa 2002). Owa „rzeczywista aktualność” gwarowa to mowa kilku pokoleń. Dlatego też u badaczy reprezentujących tę statystyczno-socjologiczną orientację w badaniach dialektologicznych wykazy informatorów obejmują osoby prezentujące różne pokolenia. (por. Basara 1965; Cygan 2011)

Wielopokoleniowość informatorów w badaniach dialektologicznych staje się niemal obligatoryjna im bliżej dnia dzisiejszego, co wiąże się z intensywnymi przemianami języka wsi, których nie można uchwycić bez uwzględnienia pełnego zróżnicowania opisywanych społeczności wiejskich – „Informatorzy powinni być kompetentni i merytorycznie, i językowo. Powinni zatem reprezentować różne warstwy zbiorowości wiejskich i różne pokolenia oraz mieć dobrą orientację w sprawach dotyczących rolnictwa i realiów językowych odnoszących się do tej sfery życia”. (Dubisz, Kosieradzki 1991: VI-VII)

Przydatność kategorii pokolenia w analizach dialektologicznych bywa różna. Zależy to od celu badań, doboru informatorów, jakości zebranego materiału. Dla uchwycenia jednak procesów dyferencjacji kodów komunikacyjnych zbiorowości wiejskich jest to jednak kategoria niezbędna.

Dla potwierdzenia tej tezy podaję niżej trzy krótkie fragmenty wypowiedzi informaterek z jednej miejscowości odpowiednio zróżnicowanych pokoleniowo. Nagrania zostały wykonane we wsi Słomianka – gmina Korycin, woj. białostockie w 1977 r. Teksty te miały wejść do *Nowego wyboru polskich tekstów gwarowych* pod red. Mieczysława Szymczaka i Bogusława Dunaja, którego edycja nie doszła do skutku, ponieważ zgromadzone wówczas w Instytucie Języka Polskiego UW nagrania zostały w większości zarekwirowane i zniszczone przez służbę bezpieczeństwa po

ogłoszeniu stanu wojennego w grudniu 1981 r. Teksty podaję w transkrypcji uproszczonej.¹

Pokolenie najstarsze: Paulina Z., lat 79

Wesele

I weselje j/us. (...) Wes/ele – piek/ut’ b/ułki f pjecach. Pr/oste, na dr/ozdach, nie s/otkie b/ułki, zw/ykłe b/ułki, d/uzo (...) To z/eś b/edzie ft/orek, to b/yło tak: ft/orki b/yli dziwow/iecer. Wj/aneł wij/uć dla młod/oj, śpiew/ajuć pjos/enki, a f śr/odu ślup.

Pszyj/ezdza mł/odi, pojech/ali do śl/ubu, wz/ieli młod/uchu i wj/ele b/yło f/orow. Poj/echali do śl/ubu, prij/echali ot śl/ubu, no i m/atka z /ojcem whieł/a ze s/olej jus s chlj/ebam, zep c/urka i ź/ęć d/olja był/a. Bo s/ul’ i chlj/ep c/ała z/ydzie cłowj/eka. No i tancow/ali c/ały, fsz/ystko, fs/io, fs/io wes/ele tancow/ało.

Pokolenie średnie: Gabriela Z., lat 57

Życie na wsi

To dużo sie zmieniło; teros jest ludzi inteligientniejsi na wsi, dużo rozwinienty, młodzies jest ucona, chodzi do szkoły i dalsze szkoły mają, i każdy dąży ... te życie polepszyć. Nasze życie było trudniejsze; pracowalje – mało mielje, a teros ... mniej pracujem, a więc mamu.

No i co dalej (...). No tak ..., ja mohe tys powiedzieć u nas tys były dzieci dużo, prawda, i nikogo nie ma tera. Zostałam jedna z mężem; synek jeździ tylko do pracy, a ile dzieci, chyba dziewięcioro f śfiecie jusz jest. I dobrze maju (...).

Pokolenie najmłodsze: Krystyna Z., lat 25

Nasza wieś

Nasza wieś jest bardzo duża, bardzo dużo jest młodzięży. Jest piękny kłup. Właśnie f tym klubie są zabawy, wieczorki różne organizujemy. (...) Organizowaliśmy, powiedzieć, tak? ... i różne jakieś potancufki, bo jes magnet i była kierowniczką klubu. Wogle co sobote zabawy i co niedziele, bardzo ładne zabawy. (...) I biblioteka jes duża, i czytaliśmy książki różne, pszetstawienia nawet były. Nieras do klubu zaparaszaliśmy innom młodzięsz ze fsi, żeby jakoś spendzić ten wieczur pszyjemnie.

3

Statystyczno-socjologiczna metoda opisu dialektów ludowych i ich przemian, wprowadzona przez W. Doroszewskiego, była prekursorska na gruncie polskiego i polonistycznego językoznawstwa wobec propozycji socjolingwistycznych. Socjolingwistyka polska, rozwijająca się od lat 70. XX w., przejęła za Williamem Labovem teorię społecznego rozwarstwienia języka według takich cech jego użytkowników, jak: 1) pochodzenie społeczne, 2) wykształcenie, 3) zawód, 4) wiek, 5) pochodzenie terytorialne, 6) płeć. (Grabias 1994: 88; Lubaś 1979: 29; Labov 1966). W ten sposób

¹ Za pomocą / oznaczam mocniejszy niż w polszczyźnie ogólnej akcent dynamiczny, padający na daną sylabę.

kategoria pokolenia utrzymała się we współczesnym językoznawstwie polskim, podejmującym problematykę społecznego kontekstu funkcjonowania języka.

Socjolingwistyczna zmienna wieku determinuje stosowanie tu kategorii pokolenia przede wszystkim w ujęciu generacyjno-społecznym (biologicznym, rodzinnym) i rzeczywiście badania z tego zakresu na ogół przyjmują trójpokoleniową stratyfikację respondentów (informatorów) w zależności od ich zróżnicowania wiekowego. Można tu, odwołując się do przykładów najnowszych, wymienić m.in. *Tabele ukazujące pochodzenie rozmówców* w najnowszej monografii autorstwa Anny Zielińskiej o mowie pogranicza w regionie lubuskim, czy też podział pokoleniowy respondentów w rozprawie doktorskiej Anny Suchodolskiej o międzynarodowym słownictwie medycznym. (Zielińska 2013: 387-407; Suchodolska 2014)²

W interdyscyplinarnych badaniach polonijnych wprowadzono także podział Polonii na przedstawicieli pokoleń emigracyjnych i polonijnych, w którym kategoria pokolenia ma charakter generacyjno-kulturowy (Dubisz 1990: 8; 1997: 20-21; 2014: 25-26). Do pokolenia emigracyjnego (monolingwalnego) są zaliczani ci informatorzy, respondenci, użytkownicy języka polskiego poza granicami kraju, którzy w trakcie swego życia wyemigrowali z Polski i osiedlili się w danym państwie, stanowiącym ich stałe miejsce pobytu. Do pokoleń polonijnych (I, II, III ...), z natury polilingwalnych, zalicza się te osoby, które urodziły się i wychowały w kraju, do którego wyemigrowali ich przodkowie. Obie te grupy są nosicielami różnych odmian polszczyzny poza granicami kraju – wariantu emigracyjnego i wariantu polonijnego. Ponadto w odniesieniu do obu tych populacji istotną rolę odgrywają podziały wynikające z kolejnych fal emigracyjnych, determinujących postawy utożsamiania się z tzw. starą emigracją i lekceważenia tzw. młodej (nowszej) emigracji oraz podziały na „starych” i „młodych”. Analizę takich procesów na przykładzie Polonii brytyjskiej przyniosło m.in. studium autorstwa E. Sękowskiej, podobne zjawiska M. Krupowies zaobserwowała w obrębie polskiego skupiska na Wileńszczyźnie (por. Sękowska 1994: 153-158). Są one zresztą charakterystyczne w ogóle dla sytuacji języka polskiego na dawnych Kresach Wschodnich (Dubisz 2014).

Swego rodzaju ciekawostką jest to, że i w tym wypadku występuje różnica między szkołą warszawską a szkołą krakowską. Ta pierwsza wyróżnia od początku pokolenia emigracyjne i polonijne, podczas gdy szkoła krakowska uwzględnia jedynie pokolenia polonijne.

Swego rodzaju symbioza dwóch ujęć kategorii pokolenia (generacyjno-społecznej i generacyjno-kulturowej) zachodzi w wypadku periodyzacji dziejów języka polskiego w XX w. oraz wyodrębniania zróżnicowanych chronologicznie warstw słownictwa w języku tego stulecia. W tym czasie mobilnych językowo było pięć pokoleń generacyjno--społecznych (przyjmujemy tu za podstawę lat dwadzieścia jako okres osiągnięcia dojrzałości obywatelskiej), które ze względu na układ wydarzeń historycznych stały się zarazem pokoleniami generacyjno-kulturowymi. (Dubisz 1995: 82-85; 2003, t I: XXXIX-XL)

² Wśród respondentów A. Suchodolska wyróżnia trzy grupy pokoleniowe: I. 24-30 lat, II. 31-45 lat, III. 46-74 lata (s. 69)

- I. **Pokolenie najstarsze** (in. przedwojenne starsze) – osoby urodzone w latach 1900-1919/20, wychowane i wykształcone w okresie 20-lecia międzywojennego, po II wojnie światowej szczególnie mobilne w okresie 1940-1965, pod koniec wieku mające 80-100 lat; *pokolenie 1. niepodległości Polski*.
- II. **Pokolenie starsze** (in. przedwojenne młodsze) – osoby urodzone w latach 1920-1939/40, wychowane przed II wojną, w czasie okupacji i po wojnie; wykształcone w czasie wojny i po wojnie, szczególnie mobilne w okresie 1956-1980, pod koniec wieku mające 60-80 lat; *pokolenie Kolumbów i II wojny światowej*.
- III. **Pokolenie średnie** (in. wojenno-powojenne) – osoby urodzone w latach 1940-1959/60, wychowane w czasie okupacji i po II wojnie światowej, wykształcone po wojnie, szczególnie mobilne w okresie 1965-1995, pod koniec wieku mające 40-60 lat, dziś w wieku 50-70 lat, *pokolenie realnego socjalizmu i marca 68*.
- IV. **Pokolenie młodsze** - osoby urodzone w latach 1960-1979/80, szczególnie mobilne w latach 1980-2010, dziś mające 30-50 lat, *pokolenie „Solidarności” i „okrągłego stołu”*.
- V. **Pokolenie najmłodsze** – osoby urodzone w latach 1980-1999/2000, dziś w okresie największej mobilności społecznej lub zbliżające się do tej fazy życiowej, *pokolenie 2. niepodległości Polski*.

Przydane kolejnym generacjom etykiety określają ich kulturowy charakter (*pokolenie 1. niepodległości Polski, pokolenie Kolumbów i II wojny światowej, pokolenie realnego socjalizmu i marca 68, pokolenie „Solidarności” i okrągłego stołu, pokolenie 2. niepodległości Polski*). W dziejach słownictwa języka polskiego mowa pokolenia najstarszego i starszego stanowi naturalne pole występowania archaizmów i form przestarzałych z punktu widzenia najnowszej polszczyzny. Mowa pokolenia starszego i średniego dobrze obrazuje ideę najnowszych dziejów polszczyzny, a mowa pokolenia młodszego i najmłodszego jest nosicielem zmian, które dokonują się w polszczyźnie współczesnej (rozumianej jako język ostatnich 20-30 lat).

Przedstawione wyżej przykłady zastosowania kategorii pokolenia w badaniach lingwistycznych nie wyczerpują – oczywiście – problematyki związanej z tą metodologią, mają jednak dla mnie wartość rozwiązań, których przydatność mogłem ocenić w praktyce, w podejmowanych przez mnie badaniach i opublikowanych studiach.

Te doświadczenia pozwalają mi jeszcze na jedno spostrzeżenie. Klasyczne pokolenie liczy lat trzydzieści, wiek XX wydziela już dwudziestoletnie interwały pokoleniowe, w nauce czas płynie jeszcze szybciej, tu liczą się już dziesięciolecia.

Schylając zatem głowy przed autorytetem starszych, szanujmy prawo młodszych do rewizji ich poglądów naukowych.

Bibliografia

- Bajerowa I., 2002, *Dwie szkoły językoznawstwa polonistycznego XX w. – konflikty i współpraca*, „Analecta...”, t. XI, z. 1-2, s. 9-20.
- Basara A., 1965, *Studia nad wokalizmem w gwarach Mazowsza (samogłoski ustne)*, Wrocław-Warszawa-Kraków.
- Boryś W., 2005, *Słownik etymologiczny języka polskiego*, Kraków.
- Cygan S., 2011, *Przejawy świadomości językowej mieszkańców wsi końca XX wieku na przykładzie Lasocina na Kielecczyźnie*, Kielce.
- Dubisz S., 1995, *Rozwój współczesnej polszczyzny*, „Przegląd Humanistyczny”, nr 5, s. 69-88.
- Dubisz S., 2003, *Słownik i słownictwo* [w:] S. Dubisz (red. nauk.), *Uniwersalny słownik języka polskiego*, Warszawa, t. I, s. IX-LXXI.
- Dubisz S., 2006, *Problemy periodyzacji dziejów języka polskiego* [w:] H. Karaś (red.), *Czynić słowami. Studia ofiarowane Krystynie Długosz-Kurczabowej*, Warszawa, s. 134-140.
- Dubisz S., 2014, *Językoznawcze studia polonistyczne (pisma wybrane, uzupełnione, zmienione)*, t. II: *Polonia i jej język*, Warszawa.
- Dubisz S., 2014, *Sytuacja języka polskiego na Litwie, Ukrainie i Białorusi*, „Poradnik Językowy”, z. 7, s. 7-20.
- Dubisz S. (red.), 1990, *Wybór tekstów polonijnych*, Wrocław-Warszawa-Kraków.
- Dubisz S. (red. nauk.), 1997, *Język polski poza granicami kraju*, Opole.
- Dubisz S., M. Kosieradzki, 1991, *Słownik gwary rolniczej*, z. III: *Kwestionariusz do badań słownictwa gwary rolniczej*, Warszawa.
- Dubisz S., Nagórko A. (red.), 1994, *Granice i pogranicza. Język i historia...*, Warszawa.
- Gajda S., Adamiszyn Z. (red.), 1994, *Przemiany współczesnej polszczyzny...*, Opole.
- Grabias S., 1994, *Język w zachowaniach społecznych*, Lublin.
- Kamińska A., 2007, *Kategoria pokolenia we współczesnych badaniach nad społeczeństwem i kulturą – przegląd problematyki*, „Kultura i Historia”, nr 11 – <http://www.kulturahistoria.umcs.lublin.pl/archives/113>
- Krupowies M., 1994, *Interferencje w folklorze śpiewanym Wileńszczyzny (tekst i melodia)* [w:] S. Dubisz, A. Nagórko (red.), *Granice i pogranicza. Język i historia...*, Warszawa, s. 211-218.
- Kurkowska H. (red.), 1981, *Współczesna polszczyzna. Wybór zagadnień*, Warszawa.
- Labov W., 1966, *The Social Stratification of English in New York City*, Washington.
- Lubaś W., 1979, *Spoleczne uwarunkowania współczesnej polszczyzny. Szkice socjolingwistyczne*, Kraków.
- Nitsch K. (red.), 1955, *Północno-polskie teksty gwarowe od Kaszub po Mazury*, Kraków.
- Sękowska E., 1994, *Opozycja „swoi – obcy” w języku Polonii w Wielkiej Brytanii* [w:] S. Gajda, Z. Adamiszyn (red.), *Przemiany współczesnej polszczyzny...*, Opole, s. 153-158.
- Sękowska E., 1995, *Język zbiorowości polonijnych w krajach anglojęzycznych. Zagadnienia leksykalno-słotwórcze*, Warszawa.
- SJPDor: Doroszewski W. (red.), 1964, *Słownik języka polskiego*, t. VI, Warszawa.
- Suchodolska A., 2014, *Międzynarodowe słownictwo kardiologiczne i kardiochirurgiczne – na przykładzie języka polskiego, rosyjskiego i angielskiego (terminologia – profesjonalizmy – słownictwo środowiskowe)*, Wydział Polonistyki UW – Instytut Polonistyki Stosowanej, Warszawa (komputeropis).
- Urbańczyk S. (red.), 1972, *Słownik staropolski*, t. VI, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk.
- USJP: Dubisz S. (red. nauk.), 2003, *Uniwersalny słownik języka polskiego*, t. III, Warszawa.
- Wyka K., 1977, *Pokolenia literackie*, Kraków.

Zielińska A., 2013, *Mowa pogranicza. Studium o językach i tożsamościach w regionie lubuskim*, Warszawa

The category of generation in linguistic research

Summary

There are two basic meanings of the concept and the lexeme *generation* in their historical development – a) social-familial generation: ‘a group of people constituting a single step in the line of descent from an ancestor, who are roughly the same age’; b) social-cultural generation: ‘all people living more or less at the same time, united by shared experience’ – but the latter is secondary to the former, chronologically and genetically. Introduced into linguistics by the Neogrammarian school of Leipzig (2nd half of the 19th century), the generation category found use for almost a century in dialectology research, and then in sociolinguistics and studies of linguistic contacts. Although non-linguistic in nature, it is useful in linguistic research wherever periodisation processes and social stratification of language come into the picture.